

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 13 вересня 2001 року № 2680-III,
від 7 лютого 2002 року № 3056-III,
від 24 жовтня 2002 року № 214-IV,
від 3 квітня 2003 року № 676-IV,
від 25 березня 2005 року № 2505-IV,
від 17 листопада 2005 року № 3108-IV,
від 3 травня 2007 року № 1000-V,
від 23 грудня 2010 року № 2856-VI,
від 16 жовтня 2012 року № 5463-VI,
від 16 травня 2013 року № 245-VII,
від 28 грудня 2014 року № 76-VIII,
від 14 травня 2015 року № 421-VIII,
від 24 грудня 2015 року № 917-VIII,
від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII,
від 19 грудня 2017 року № 2249-VIII,
від 18 вересня 2018 року № 2544-VIII,
від 17 червня 2020 року № 720-IX

(З 1 січня 2019 року до цього Закону будуть внесені зміни, передбачені абзацами другим — двадцять третім підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24 грудня 2015 року № 917-VIII)

Положення частини другої статті 9 визнано таким, що відповідає Конституції України (є конституційним) (згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004)

(Установлено, що з 1 січня 2007 року максимальний розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених (перерахованих) у 2006—2007 роках відповідно до цього Закону не може перевищувати 12 мінімальних розмірів пенсії за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", згідно із Законом України від 19 грудня 2006 року № 489-V)

(Установлено, що у 2007 році працюючим пенсіонерам, на яких поширюється дія цього Закону, достроково призначена пенсія за віком (з урахуванням підпункту "г" пункту 1 статті 26 Закону України "Про зайнятість населення", пункту "в" частини другої статті 12 Закону України "Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему" та статті 21 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні") у період до досягнення пенсійного віку, передбаченого законодавством для відповідної категорії осіб, не виплачується згідно із Законом України від 19 грудня 2006 року № 489-V, це положення, передбачене статтею 98 Закону України від 19 грудня 2006 року № 489-V, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007)

(Установлено, що у 2007 році пенсія за віком відповідно до цього Закону призначається лише при досягненні пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" згідно із Законом України від 19 грудня 2006 року № 489-V, це положення, передбачене статтею 103 Закону України від 19 грудня 2006 року № 489-V, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007)

(Установлено, що норми і положення частин четвертої, п'ятої, шостої статті 14 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, згідно із Законом України від 8 липня 2010 року № 2456-VI, враховуючи зміни, внесені Законом України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII, згідно із Законом України від 28 грудня 2014 року № 80-VIII)

(Установлено, що норми і положення частин четвертої — шостої статті 14 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом України від 25 грудня 2015 року № 928-VIII)

Цей Закон визначає правові, економічні, організаційні засади державної підтримки засобів масової інформації та соціального захисту журналістів.

Як складова частина законодавства України про свободу слова та інформаційну діяльність цей Закон посилює систему правового регулювання в інформаційній сфері.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ Стаття 1. Поняття і терміни

Основні поняття і терміни, що вживаються в цьому Законі, мають таке значення:

державна підтримка засобів масової інформації — сукупність правових, економічних, соціальних, організаційних та інших заходів державного сприяння зміцненню і розвитку інформаційної галузі, її інфраструктури; державний засіб масової інформації:

а) державна теле- і радіомовна організація (стаття 12 Закону України "Про телебачення і радіомовлення");

б) державне інформаційне агентство (статті 7 і 8 Закону України "Про інформаційні агентства");

в) друкований засіб масової інформації, засновником (співзасновником) якого є орган державної влади, а видання здійснюється на базі або за участю державної власності та відповідного фінансування з Державного бюджету України чи бюджету Автономної Республіки Крим і статутом (програмними цілями) редакції якого передбачається, зокрема, інформування громадян про діяльність цього та вищих органів державної влади;

(з 01.01.2019 р. абзац шостий частини першої статті 1 буде виключено відповідно до абзацу третього підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

комунальний засіб масової інформації — аудіовізуальний чи друкований засіб масової інформації, створений органом місцевого самоврядування або органом місцевого самоврядування спільно з місцевою державною адміністрацією як засновником (співзасновником) на базі чи за участю комунальної власності та відповідного фінансування з місцевого бюджету і статутом (програмними цілями, програмною концепцією) редакції (юридичної особи) якого передбачається, зокрема, інформування громадян про діяльність цього органу та вищих органів державної влади;

(з 01.01.2019 р. до абзацу сьомого частини першої статті 1 будуть внесені зміни, передбачені абзацом четвертим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

районна, міська газета — комунальна або інша місцева газета, яка видається та розповсюджується відповідно на території району (крім району в місті) або міста; спільна для району та міста, де розміщується районний центр, — міськрайонна;

(з 01.01.2019 р. абзац восьмий частини першої статті 1 буде виключено відповідно до абзацу третього підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

районне, міське, міськрайонне телерадіомовлення — теле- і радіомовлення, здійснюване комунальними районними, міськими або міськрайонними (спільними для району і міста) теле- і радіомовними організаціями;

журналіст — творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) — відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України;

засіб масової інформації рекламного характеру — засіб масової інформації, в якому реклама перевищує: 40 відсотків обсягу одного номера друкованого видання, 15 відсотків — загального обсягу мовлення теле- і радіоорганізації;

засіб масової інформації еротичного характеру — засіб масової інформації, в якому систематично експлуатується інтерес до сексу, а сексуальна тематика є провідною;

собівартість виготовлення одного примірника передплатного видання — будь-які прямі матеріальні і загальновиробничі витрати, пов'язані із створенням друкованих періодичних засобів масової інформації (видань), без урахування колірності друку видання та витрат на оформлення передплати, доставку передплатникам друкованих періодичних видань чи будь-яких інших витрат розповсюджувача.

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 24.10.2002 р. № 214-IV)

Інші поняття і терміни вживаються в цьому Законі в значеннях, визначених законодавством України.

Стаття 2. Сфера дії Закону

Визначені цим Законом норми державної підтримки застосовуються до всіх засобів масової інформації, які діють відповідно до Конституції України, незалежно від їх ідеологічного і політичного спрямування та від форм власності, крім засобів масової інформації, зазначених у частині третій цієї статті.

Норми цього Закону поширюються також на телерадіоцентри та підприємства поліграфії і зв'язку тією мірою, наскільки вони забезпечують діяльність цих засобів масової інформації.

(частина друга статті 2 у редакції Закону України від 13.09.2001 р. № 2680-III)

Не застосовуються норми державної підтримки до засобів масової інформації: рекламного характеру; еротичного характеру;

заснованих за участю юридичних або фізичних осіб, до сфери діяльності яких входять виробництво та постачання паперу, поліграфічного обладнання, технічних засобів мовлення;

заснованих в Україні міжнародними організаціями або за участю юридичних чи фізичних осіб інших держав, осіб без громадянства;

в яких понад 50 відсотків загального обсягу випуску становлять матеріали зарубіжних засобів масової інформації.

Норми соціального захисту відповідно до цього Закону застосовуються до журналістів і, в межах, визначених його окремими статтями, прирівняних до них інших творчих працівників зазначених засобів масової інформації.

Забезпечення реалізації норм цього Закону, включаючи визначення порядку регулювання та надання державної підтримки засобам масової інформації, запровадження з цією метою відповідних тарифів і створення сприятливих умов розвитку, методики і порядку регулювання заробітної плати, охорони праці і соціального захисту журналістів, здійснення інших заходів покладається на Кабінет Міністрів України.

Розділ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ І ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 3. Підстави та умови надання державної адресної підтримки засобам масової інформації

Державна адресна підтримка надається виключно засобам масової інформації для дітей та юнацтва, для осіб з інвалідністю, спеціалізованим науковим виданням, що видаються науковими установами та навчальними закладами не нижче третього рівня акредитації, і засобам масової інформації, які цілеспрямовано сприяють розвитку мов та культур національних меншин України, а також періодичним виданням літературно-художнього напрямку.

(частина перша статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 25.03.2005 р. № 2505-IV, від 03.05.2007 р. № 1000-V, від 19.12.2017 р. № 2249-VIII)

Державна підтримка засобу масової інформації припиняється у разі встановлення судом порушень засобом масової інформації вимог Конституції України, фактів зловживання свободою діяльності засобів масової інформації, що завдає матеріальної і моральної шкоди юридичним і фізичним особам. Відновлення державної підтримки можливе лише після виконання судового рішення у повному обсязі та не раніше ніж через рік після її припинення.

(стаття 3 у редакції Закону України від 13.09.2001 р. № 2680-III)

Стаття 4. Організація фінансово-економічної та іншої державної підтримки засобів масової інформації

Державна підтримка засобів масової інформації здійснюється шляхом протекціоністської політики зниження споживчої вартості інформаційної продукції, включаючи податкове, тарифне, митне, валютне та господарське регулювання, відшкодування збитків, подання фінансової допомоги.

Необхідні для фінансової допомоги кошти визначаються в Державному бюджеті України окремим рядком і обслуговуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

(частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. № 5463-VI)

Визначені для фінансової допомоги кошти використовуються насамперед для відшкодування різниці між розрахунковим (за собівартістю) та фіксованим (стаття 9 цього Закону) тарифом на доставку державних друкованих засобів масової інформації передплатникам. Кошти, що залишаються після цього, використовуються для надання:

(абзац перший частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 76-VIII)

(з 01.01.2019 р. абзац перший частини третьої статті 4 буде викладено у новій редакції, передбаченій абзацом восьмим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

додаткової економічної підтримки (дотації) районним, міським та міськрайонним газетам, районному, міському та міськрайонному телерадіомовленню;

(з 01.01.2019 р. до абзацу другого частини третьої статті 4 будуть внесені зміни, передбачені абзацом дев'ятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

фінансової допомоги засобам масової інформації для дітей та юнацтва і спеціалізованим науковим виданням, що видаються науковими установами та навчальними закладами не нижче третього рівня акредитації, а також періодичним виданням літературно-художнього напрямку;

(абзац третій частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 25.03.2005 р. № 2505-IV)

економічної підтримки телерадіоцентрам та поліграфічним підприємствам і підприємствам зв'язку відповідно до вимог статті 2 цього Закону.

Розподіл коштів, зазначених у частинах другій і третій цієї статті, здійснюється Кабінетом Міністрів України.

(з 01.01.2019 р. до частини четвертої статті 4 будуть внесені зміни, передбачені абзацом десятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

(стаття 4 у редакції Закону України від 13.09.2001 р. № 2680-III)

Стаття 5. Податкове, митне, валютне, тарифне регулювання

Від податку на додану вартість звільняються відповідно до Податкового кодексу України операції з продажу (передплати) і доставки (на всіх її етапах — від редакції до передплатника) періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва.

(частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 23.12.2010 р. № 2856-VI)

Пільгове оподаткування редакцій (юридичних осіб) засобів масової інформації застосовується відповідно до Податкового кодексу України.

(частина друга статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 23.12.2010 р. № 2856-VI)

Редакції (юридичні особи) засобів масової інформації звільняються від:

обов'язкового продажу валютної виручки, одержаної від експорту інформаційної продукції, в разі використання цієї виручки на придбання обладнання та матеріалів, необхідних для подальшого виробництва нової інформаційної продукції;

сплати мита за експорт інформаційної продукції.

Не підлягають обкладанню ввізним митом обладнання та матеріали, призначені для власної інформаційної діяльності засобів масової інформації, виробництва і розповсюдження їхньої інформаційної продукції, якщо таке обладнання і матеріали не виробляються в Україні. У разі неможливості встановити призначення товару при його переміщенні через митний кордон України стягнене за нього мито відшкодовується засобом масової інформації, телерадіоцентрам та підприємствам поліграфії після документального підтвердження у спеціально визначеному порядку використання його для власної інформаційної діяльності, розповсюдження телевізійних і радіопрограм.

Розмір плати за землю державними підприємствами зв'язку, які займаються розповсюдженням друкованої продукції, теле- і радіопрограм, не може перевищувати розміру плати за землю закладами культури.

(частина п'ята статті 5 у редакції Закону України від 13.09.2001 р. № 2680-III)

Редакції (юридичні особи) засобів масової інформації відповідно до статей 2 і 3 цього Закону мають право на пільгові кредити для розвитку цих засобів масової інформації та розв'язання соціальних проблем їх трудових колективів.

Стаття 6. Регулювання фінансово-господарської діяльності

Засобам масової інформації у встановленому порядку передаються у безстрокову оренду приміщення загальнодержавної і комунальної власності, якими вони користуються для здійснення виробничої діяльності.

За несплату редакцією державного або комунального друкованого засобу масової інформації орендної плати та плати за комунальні послуги відповідальність бере на себе орган державної влади або місцевого самоврядування — засновник (співзасновник) цього засобу масової інформації, який може:

сплатити заборгованість самостійно чи спільно з іншими співзасновниками та редакцією;

передати відповідно до визначеного законодавством порядку приватизації у власність трудового колективу редакції за його згодою займані нею приміщення, наявне обладнання і технічні засоби.

(з 01.01.2019 р. частину другу статті 6 буде виключено згідно із абзацом дванадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Державні та комунальні телерадіоорганізації, редакції державних і комунальних періодичних видань та періодичних видань, заснованих об'єднаннями громадян, державними науково-дослідними установами, навчальними закладами, трудовими і журналістськими колективами, підприємства зв'язку, що їх розповсюджують, користуються орендою та послугами поштового, телеграфного і телефонного зв'язку в порядку та за тарифами, встановленими для бюджетних організацій.

(з 01.01.2019 р. до частини третьої статті 6 будуть внесені зміни, передбачені абзацом тринадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

(частина третя статті 6 у редакції Закону України від 13.09.2001 р. № 2680-III)

Стаття 7. Додаткова державна економічна підтримка районних, міських та міськрайонних газет, районного, міського, міськрайонного телерадіомовлення

(з 01.01.2019 р. до назви статті 7 будуть внесені зміни, передбачені абзацом п'ятнадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Додаткова державна економічна підтримка (дотація) районних, міських та міськрайонних газет і районного, міського та міськрайонного телерадіомовлення здійснюється відповідно до статті 4 цього Закону та за рахунок коштів і протекціоністських заходів органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій на підставі установчих договорів або конкретних угод відповідно до законодавства.

(з 01.01.2019 р. до частини першої статті 7 будуть внесені зміни, передбачені абзацом шістнадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Кошти на дотацію направляються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим у справах преси та інформації і обласним державним адміністраціям для розподілу відповідно до кількості засобів масової інформації, яким ця дотація призначається.

(частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. № 5463-VI)

Дотація щорічно поширюється на місцеві газети в кожному районі і місті та на комунальні районні, міські і міськрайонні телерадіоорганізації.

(з 01.01.2019 р. до частини третьої статті 7 будуть внесені зміни, передбачені абзацом сімнадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Дотація виділяється залежно від фінансових можливостей держави, органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.

Використання дотації редакціями газет та телерадіоорганізаціями не за цільовим призначенням тягне за собою скорочення фінансування на відповідну суму в поточному фінансовому році або позбавлення права на додаткову економічну допомогу в наступному фінансовому році.

(з 01.01.2019 р. до частини п'ятої статті 7 будуть внесені зміни, передбачені абзацом вісімнадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Стаття 8. Інші форми підтримки районних, міських та міськрайонних газет, районного, міського, міськрайонного телерадіомовлення

(з 01.01.2019 р. до назви статті 8 будуть внесені зміни, передбачені абзацом двадцятим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації відповідно до законодавства забезпечують повне виконання власних фінансових зобов'язань як засновників (співзасновників) засобів масової інформації перед їх редакціями (юридичними особами);

проведення заходів, спрямованих на повне виконання фінансових зобов'язань іншими засновниками (співзасновниками) районних, міських та міськрайонних засобів масової інформації.

Невиконання фінансових зобов'язань будь-ким із засновників (співзасновників) є підставою для судового розгляду.

За будь-яких умов структурної перебудови економіки та в процесі приватизації приміщення і майно друкарень, телерадіообладнання, інша матеріально-технічна база районних, міських та міськрайонних газет і телерадіоорганізацій, діючих інформаційно-виробничих комплексів (центрів) використовуються виключно за прямим призначенням. Перепрофілювання цих об'єктів інформаційної діяльності забороняється.

(з 01.01.2019 р. до частини третьої статті 8 будуть внесені зміни, передбачені абзацом двадцять першим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Стаття 9. Розповсюдження інформаційної продукції

Розповсюдженням друкованої та аудіовізуальної інформаційної продукції займаються державні, комунальні, приватні та інших форм власності організації, які мають для цього належну матеріально-технічну базу та інші можливості і зареєстровані відповідно до законодавства.

Тариф на оформлення передплати та доставку передплатникам державних друкованих засобів масової інформації повинен становити не більше 40 відсотків собівартості виготовлення одного примірника передплатного видання.

(частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 07.02.2002 р. № 3056-III, від 24.10.2002 р. № 214-IV)

(положення частини другої статті 9 визнано таким, що відповідає Конституції України (є конституційним) згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 16.03.2004 р. № 6-рп/2004) (частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 76-VIII)

На території Донецької та Луганської областей, де органи державної влади України здійснюють свої повноваження, встановлюються окремі тарифи на приймання та доставку вітчизняних періодичних друкованих видань за передплатою, що доставляються на території цих областей.

(статтю 9 доповнено новою частиною третьою згідно із Законом України від 18.09.2018 р. № 2544-VIII, у зв'язку з цим частину третю вважати частиною четвертою)

Відповідальність за неякісне та несвоєчасне доведення до споживачів аудіовізуальної інформації, неякісну і несвоєчасну доставку передплатних видань, їх пошкодження та ненадходження за передплатною адресою, інші недоліки в процесі розповсюдження інформаційної продукції несуть організації-розповсюдженці.

Розділ III

ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 10. Державна і недержавна власність у сфері інформаційної діяльності

В Україні в інформаційній сфері функціонують суб'єкти всіх форм власності.

Економічною основою та гарантом спрямування інформаційної діяльності на сприяння розвитку суспільства і держави, захисту національних інтересів України, розв'язанню соціально-економічних проблем, духовно-культурному збагаченню народу є державна і комунальна власність.

Засоби масової інформації та підприємства різних форм власності, які забезпечують інформаційну діяльність, є рівноправними.

Монополізація ринків у сфері інформаційної діяльності не допускається.

Недержавна власність у сфері інформаційної діяльності утворюється і розвивається шляхом заснування нових організацій, будівництва нової матеріально-технічної бази та придбання необхідного устаткування і обладнання за рахунок недержавного фінансування, а також шляхом приватизації окремих об'єктів.

Допускається пайова участь, фінансова підтримка недержавних організацій, фізичних осіб у створенні нових об'єктів за участю державного фінансування на підставі угод, укладених з державними органами, при збереженні цих об'єктів під державним управлінням і гарантуванні майнових та організаційно-творчих прав пайовиків.

Стаття 11. Особливості приватизації у сфері інформаційної діяльності

Не підлягають приватизації засоби масової інформації та підприємства, які забезпечують інформаційну діяльність, якщо вони визнаються Верховною Радою України провідними в сфері інформаційної діяльності.

Не можуть бути приватизовані майно редакцій друкованих періодичних видань органів державної влади, теле- і радіоорганізацій, інформаційних агентств, об'єкти матеріально-технічного забезпечення зв'язку, передачі електронної інформації та поліграфічні підприємства загальнодержавного значення.

(з 01.01.2019 р. до частини другої статті 11 будуть внесені зміни, передбачені абзацом двадцять другим підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Органам місцевого самоврядування (власникам) дозволяється в процесі приватизації з урахуванням конкретних обставин та позиції трудових колективів комунальних засобів масової інформації і поліграфічних підприємств, їх спільних інтересів і фактичного внеску в створення об'єктів, які приватизуються, застосовувати норми як Закону України "Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)", так і Закону України "Про приватизацію майна державних підприємств" — з допущенням продажу трудовим колективам майна підприємств за їх балансовою вартістю, продажу акцій та створення відкритих акціонерних товариств, інших сприятливих для інформаційної сфери форм і умов приватизації.

Розділ IV

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЖУРНАЛІСТІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Стаття 12. Особливості соціального захисту журналістів з урахуванням специфіки журналістської діяльності

Підставами застосування окремих і особливих норм соціального захисту журналістів є такі специфічні риси та умови журналістської діяльності:

творчий характер, інтенсивність інтелектуальної праці, її нерегульована тривалість за умов жорсткої регламентації редакційного і технологічного циклу підготовки та випуску видань і програм;

суспільно впливове за наслідками значення роботи, висока соціальна відповідальність за свою працю та її результати;

постійно значне морально-психологічне навантаження і напруженість, виконання службових обов'язків і реалізація творчих планів у стресових ситуаціях;

систематичне перебування у відрядженнях та роз'їздах, включаючи відрядження до місць надзвичайних подій, професійна творча діяльність в екстремальних умовах, виконання спеціальних завдань з ризиком для здоров'я і життя;

необхідність здійснювати власний творчий пошук нової потрібної інформації та її джерел, наявність об'єктивних і суб'єктивних труднощів та перешкод у добуванні інформації;

прояви морально-психологічного тиску, погрози та безпосередні загрозливі дії проти журналіста у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків.

Професійні назви службових посад (роботи) журналістів включаються до державного класифікатора професій України, тарифно-кваліфікаційні характеристики цих посад (роботи) — до нормативного акта, який призначається для державного регулювання оплати та охорони праці.

Стаж роботи журналіста в державних та комунальних засобах масової інформації зараховується до стажу державної служби, а стаж державної служби зараховується до стажу роботи журналіста в державному або комунальному засобі масової інформації.

(статтю 12 доповнено частиною третьою згідно із Законом України від 07.02.2002 р. № 3056-III)

Стаття 13. Охорона праці

Охорона праці журналістів здійснюється за визначеними законодавством України правовими, соціально-економічними, організаційно-технічними, санітарно-гігієнічними та лікувально-профілактичними нормами.

Журналістам гарантуються права на охорону праці, пільги та компенсації за роботу із важкими та шкідливими умовами праці, на медичні огляди, соціальне страхування, на всебічне розслідування нещасних випадків, смерті і шкоди, завданої здоров'ю при виконанні службових обов'язків, та права на відповідні відшкодування на підставі і за нормами Закону України "Про охорону праці" при обов'язковому врахуванні в колективних договорах особливих і специфічних рис журналістської діяльності та запровадженні відповідних заходів.

Журналісти мають право на щорічну відпустку тривалістю 36 календарних днів та санаторно-курортне лікування за рахунок власників (засновників, співзасновників) засобів масової інформації.

Відшкодування, заохочення і пільги журналістам, які виконують (виконували) службові обов'язки в небезпечних для життя та здоров'я умовах, забезпечуються власниками (засновниками, співзасновниками) засобу масової інформації.

Стаття 14. Заробітна плата

Заробітна плата журналістів регулюється законодавством України з урахуванням специфічних рис та умов журналістської діяльності, визначених статтею 12 цього Закону.

До заробітної плати журналіста включаються посадовий оклад, встановлені нормативними актами надбавки, доплати, авторський гонорар, премії.

Розмір заробітної плати журналіста визначається галузевими та регіональними угодами з профспілками, колективними договорами з урахуванням джерел фінансування на підставі законів, інших нормативно-правових актів України.

Журналісти державних та комунальних засобів масової інформації отримують надбавки, користуються пільгами, передбаченими для державних службовців відповідних категорій посад.

(частина четверта статті 14 у редакції Законів України від 13.09.2001 р. № 2680-III, від 07.02.2002 р. № 3056-III)

(установлено, що норми і положення частини четвертої статті 14 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, згідно із Законом України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, враховуючи зміни, внесені Законом України від 28.12.2014 р. № 79-VIII, згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 80-VIII)

(установлено, що норми і положення частини четвертої статті 14 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом України від 25.12.2015 р. № 928-VIII)

Заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати заступника керівника органу державної влади, який є засновником (співзасновником) цього засобу масової інформації. У випадках, коли засновником (співзасновником) засобу масової інформації є орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати заступника керівника секретаріату (апарату) відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування. В разі відсутності посади заступника керівника секретаріату (апарату) відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування заробітна плата керівника редакції друкованого засобу масової інформації, керівника телерадіоорганізації не може бути нижчою від заробітної плати керівника секретаріату (апарату) органу державної влади, який є засновником (співзасновником) засобу масової інформації.

(частина п'ята статті 14 у редакції Законів України від 13.09.2001 р. № 2680-III, від 07.02.2002 р. № 3056-III)

(установлено, що норми і положення частини п'ятої статті 14 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, згідно із Законом України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, враховуючи зміни, внесені Законом України від 28.12.2014 р. № 79-VIII, згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 80-VIII)

(установлено, що норми і положення частини п'ятої статті 14 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом України від 25.12.2015 р. № 928-VIII)

(з 01.01.2019 р. до частини п'ятої статті 14 будуть внесені зміни, передбачені абзацом двадцять третім підпункту 4 пункту 5 статті 14 Закону України від 24.12.2015 р. № 917-VIII)

Прирівняння розміру заробітної плати журналіста державного або комунального засобу масової інформації до середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації та посадового рівня органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, який є засновником (співзасновником) засобу масової інформації, здійснюється за методикою та в порядку, які визначаються Кабінетом Міністрів України.

(частина шоста статті 14 у редакції Законів України від 13.09.2001 р. № 2680-III, від 07.02.2002 р. № 3056-III)

(установлено, що норми і положення частини шостої статті 14 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, згідно із Законом України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, враховуючи зміни, внесені Законом України від 28.12.2014 р. № 79-VIII, згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 80-VIII)

Стаття 15. Порядок відрядження журналістів у місця надзвичайних подій та умови їх діяльності в цих відрядженнях

Редакції (юридичні особи) засобів масової інформації можуть відряджати журналістів для виконання професійних завдань у місця надзвичайних подій за умов гарантування відшкодувань, обов'язкових виплат і пільг, передбачених статтею 13 цього Закону, інших відшкодувань і виплат відповідно до законодавства про охорону праці та соціальний захист громадян.

До журналістів за умовами і нормами цієї статті, статей 12 і 13 цього Закону прирівнюються кіно- і телеоператори, режисери та інші працівники засобів масової інформації, якщо вони за необхідністю входять до складу відряджених творчих груп.

У разі неможливості забезпечення визначених на такі випадки гарантій засоби масової інформації не мають права відряджати працівників у місця надзвичайних подій без їхньої згоди.

Засоби масової інформації зобов'язані забезпечувати відряджених журналістів та інших працівників належними документами, знаковими, сигнальними та іншими засобами позначення особи представника преси.

Працюючи в місцях збройних конфліктів, вчинення терористичних актів, при ліквідації небезпечних кримінально протиправних груп, журналіст (учасник творчої групи) зобов'язаний дотримувати вимог щодо нерозголошення планів спеціальних підрозділів, відомостей, що є таємницею досудового розслідування, не допускати фактичної пропаганди дій терористів та інших кримінально протиправних груп, їхніх вчинків і заяв, спеціально інспірованих для засобів масової інформації, не виступати в ролі арбітра, не втручатися в інцидент, не створювати штучної психологічної напруги в суспільстві.

(частина п'ята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 16.05.2013 р. N 245-VII, від 17.06.2020 р. № 720-IX)

За порушення цих вимог журналіст (учасник творчої групи) несе відповідальність відповідно до законодавства України.

Стаття 16. Пенсійне забезпечення

Пенсійне забезпечення працівників засобів масової інформації здійснюється відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

У разі поранення, контузії, каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у місцях надзвичайних подій, журналіст або прирівняний до нього працівник має право на призначення дострокової пенсії за віком відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", але не раніше ніж за п'ять років до досягнення чоловіками — 60 років, жінками — 55 років, за наявності страхового стажу не менше 25 років — для чоловіків і не менше 20 років — для жінок.

(стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 13.09.2001 р. № 2680-III, від 07.02.2002 р. № 3056-III, від 17.11.2005 р. № 3108-IV, від 24.12.2015 р. № 917-VIII, у редакції Закону України від 03.10.2017 р. № 2148-VIII)

Стаття 17. Відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста, інші дії проти нього та відповідальність журналіста за завдану ним моральну (немайнову) шкоду

Відповідальність за вчинення кримінального правопорушення проти журналіста у зв'язку з виконанням ним професійних обов'язків або перешкоджання його службовій діяльності прирівнюється до відповідальності за скоєння таких же дій проти працівника правоохоронного органу.

(частина перша статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.06.2020 р. № 720-IX)

Службова діяльність журналіста не може бути підставою для його арешту, затримання, а також вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених ним матеріалів та технічних засобів, якими він користується в своїй роботі.

У разі відшкодування, відповідно до Цивільного кодексу України, журналістом і засобом масової інформації заподіяної ними моральної (немайнової) шкоди на них покладається солідарна відповідальність з урахуванням міри вини кожного.

У разі розгляду судом спору щодо завданої моральної (немайнової) шкоди між журналістом або засобом масової інформації як відповідачем та політичною партією, виборчим блоком, посадовою особою (посадовими особами) як позивачем суд вправі призначити компенсацію моральної (немайнової) шкоди лише за наявності умислу журналіста чи службових осіб засобу масової інформації. Суд враховує наслідки використання позивачем можливостей позасудового, зокрема досудового, спростування неправдивих відомостей, відстоювання його честі і гідності, ділової репутації та врегулювання спору в цілому. З урахуванням зазначених обставин суд вправі відмовити у відшкодуванні моральної шкоди.

(частина четверта статті 17 у редакції Законів України від 13.09.2001 р. № 2680-III, від 03.04.2003 р. № 676-IV)

Умислом журналіста та/або службової особи засобу масової інформації є таке їх/її ставлення до поширення інформації, коли журналіст та/або службова особа засобу масової інформації усвідомлювали недостовірність інформації та передбачали її суспільно небезпечні наслідки.

(статтю 17 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом України від 03.04.2003 р. № 676-IV)

Журналіст та/або засіб масової інформації звільняються від відповідальності за поширення інформації, що не відповідає дійсності, якщо суд встановить, що журналіст діяв добросовісно та здійснював її перевірку.

(статтю 17 доповнено частиною шостою згідно із Законом України від 03.04.2003 р. № 676-IV)

Стаття 18. Інші норми соціальної підтримки та захисту журналістів

З метою створення сприятливих умов для плідної творчої діяльності членам всеукраїнських професійних творчих об'єднань журналістів надається право на додаткову жилу площу у вигляді окремої кімнати або в розмірі десяти квадратних метрів понад норму жилої площі в державному та комунальному житловому фонді.

Засновники (співзасновники) державних та комунальних засобів масової інформації для виконання журналістами службових обов'язків забезпечують за свій рахунок їх безплатний проїзд міським та приміським транспортом (крім таксі).

Журналісти, які живуть і працюють у сільській місцевості, селищах міського типу, безплатно користуються житлом, опаленням і освітленням відповідно до законодавства — через систему державних субсидій на утримання цього житла та оплату зазначених комунальних послуг.

Власником (засновником, співзасновниками) засобу масової інформації в разі смерті журналіста його сім'я подається матеріальна допомога та допомога в організації похорону. Витрати на похорон журналіста, який загинув при виконанні службових обов'язків, ритуальні послуги, спорудження надгробка повністю здійснюються за рахунок власника (засновника, співзасновників) засобу масової інформації.

У разі загибелі (смерті) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків членам сім'ї загиблого (померлого), а в разі відсутності сім'ї — його батькам та утриманцям з державного бюджету виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 100 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на час виплати цієї суми, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(статтю 18 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом України від 14.05.2015 р. № 421-VIII)

У разі поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного журналісту під час виконання ним професійних обов'язків, йому виплачується з державного бюджету одноразова грошова допомога в розмірі до 50 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на час виплати цієї суми, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(статтю 18 доповнено частиною шостою згідно із Законом України від 14.05.2015 р. № 421-VIII)

Розділ V ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 19. Підстави відповідальності

Підставами відповідальності за порушення цього Закону є безпосереднє невиконання та порушення його норм, створення перешкод для їх реалізації, а також невиконання і порушення норм, передбачених іншими законодавчими актами, зазначеними в цьому Законі.

Підставами відповідальності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування є також їх втручання в професійну організаційно-творчу діяльність засобів масової інформації та в індивідуальну професійну творчу діяльність журналістів, інші посягання на свободу інформаційної діяльності, односторонні рішення щодо засобів масової інформації та їх працівників за наявності інших співзасновників.

Стаття 20. Оскарження неправомірних дій

Неправомірні дії посадових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування, керівників недержавних організацій — засновників (співзасновників) засобів масової інформації та керівників самих засобів масової інформації, порушення ними норм цього Закону можуть бути оскаржені відповідно до Цивільного, Цивільного процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою захисту порушеного або оспорюваного права чи охоронюваного законом інтересу, а також розв'язання спорів між організаціями і трудових спорів.

Стаття 21. Відповідальність за порушення законодавства про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів

Невиконання посадовими особами та іншими працівниками державної влади і органів місцевого самоврядування норм цього Закону, інших законодавчих актів, зазначених у ньому, тягне за собою кримінальну, адміністративну, дисциплінарну або іншу відповідальність відповідно до законодавства України.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон вводиться в дію з 1 січня 1998 року.
2. До приведення інших законодавчих актів у відповідність з цим Законом вони застосовуються і діють у частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Кабінету Міністрів України в чотиримісячний термін з дня прийняття цього Закону подати до Верховної Ради України проект відповідних змін та доповнень до законів України з питань митного, валютного регулювання, підприємницької діяльності, охорони праці, пенсійного забезпечення, судочинства тощо.

4. Нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади приводяться у відповідність з цим Законом Президентом України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади у тримісячний строк після прийняття цього Закону і підлягають реєстрації в новій редакції згідно з нормами законодавства.

В такий же строк Кабінет Міністрів України виробляє і затверджує нові нормативно-правові акти, які впливають з цього Закону, з метою встановлення порядку та регулювання реалізації його норм.

Президент України

м. Київ

23 вересня 1997 року

№ 540/97-ВР

Л. КУЧМА